

Aleksandra Kostecka-Szewc

Uniwersytet SWPS

<https://orcid.org/0000-0002-2201-7802>

akostecka-szewc@swps.edu.pl

Nowoczesne technologie w działaniach mediacyjnych na lekcji języka obcego

Modern technologies in mediation activities during foreign language lessons

The dynamic development of digital technologies is revolutionizing approaches to teaching and learning foreign languages, including in the field of mediation. This article examines the integration of modern digital technologies into mediation activities within foreign language education, specifically referencing the CEFR Companion Volume descriptors. The research utilizes an application-oriented qualitative analysis based on participant observation and course documentation from workshops conducted at SWPS University between 2024 and 2026. The methodology followed a three-stage procedure: initial student evaluation of various tools, a selection process based on functionality, accessibility, and intuitiveness, and a final verification of their potential to support cognitive and communicative processes. Results highlight specific applications effective for text mediation, concept mediation, and communication mediation. The findings suggest that while technology excels in processing and simplifying text, the mediation of concepts and communication still requires careful human management to ensure ethical standards and emotional adequacy. Ultimately, the study demonstrates that digital tools can foster individualization and optimize learning, provided they are applied with pedagogical awareness rather than merely as a substitute for human interaction.

Keywords: mediation, technology, tools, modern teaching, foreign language learning

Słowa kluczowe: mediacja, technologia, narzędzia, nowoczesne nauczanie, uczenie się języków obcych

1. Wprowadzenie

Mediują wszyscy. Często nawet nie zdając sobie z tego sprawy i w większości przypadków nie nazywając tego procesu mediacją. W rzeczywistości mediacja obecna jest niemal w każdym aspekcie życia społecznego. Począwszy od systemów państwowości, organizacji czy firm o ogromnych zasięgach, po najmniejsze komórki społeczne jak rodzina i jednostka. Ludzie mediują w celu osiągnięcia kompromisu, również w prozaicznych kwestiach związanych z codzienną rutyną. Wyróżnia się m.in. mediacje sądowe i pozasądowe, gospodarcze, administracyjne, rodzinne czy rówieśnicze. Jak słusznie zauważa Dendrinós jest to praktyka społeczna dotycząca każdego, kto próbuje w jakiś sposób porozumieć się z innymi w codziennym życiu (Dendrinós, 2006: 11–12).

Choć w powszechnym rozumieniu mediacja najczęściej kojarzona jest ze środowiskiem prawniczym bądź psychologicznym, coraz częściej pojawia się także na innych płaszczyznach, w tym również glottodydaktycznej. Już w pierwszej wersji *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego* (ESOKJ) podkreślano, że zarówno uczący się, jak i użytkownicy języka są aktywnymi „jednostkami społecznymi”, czyli członkami określonego społeczeństwa, którzy mają do wykonania pewne zadania (Rada Europy, 2003: 20). I choć procesy mediacyjne mogą mieć różny charakter, to opierają się głównie na tych samych założeniach zakładających umożliwienie komunikacji.

Zgodnie z definicją, mediacja w kontekście glottodydaktycznym to metoda rozwiązywania sporów i nawiązywania porozumienia przy wsparciu osoby trzeciej – neutralnego mediatora, który nie narzuca rozwiązań, lecz pomaga stronom we wzajemnej komunikacji, określeniu interesów oraz dojściu do konsensusu (Janowska, 2017: 80). Mediatorem zatem może być każdy, kto będzie w stanie w jakiś sposób ułatwić drugiej stronie zrozumienie treści przekazu. W dobie intensywnego postępu technologicznego warto zadać pytanie, czy zawsze musi to być drugi człowiek. W niniejszym artykule zostaną poddane analizie możliwości i wyzwania wynikające z zastosowania nowoczesnych technologii w działaniach mediacyjnych na lekcji języka obcego.

2. Komunikacja wspierana technologią

Nadrzędnym celem uczenia się języków obcych jest zdobycie umiejętności skutecznego porozumiewania się z innymi użytkownikami. Punktem wyjścia do rozważań nad efektywnością tego procesu jest zatem akt komunikacji językowej, którego schemat stworzył słynny rosyjski językoznawca Roman Jakobson. Według niego, akt komunikacji wymaga istnienia nadawcy i odbiorcy, którzy posiadają wspólny język (kod) służący do tworzenia komunikatu (Jakobson, 1960: 434-435). Ponadto mają ze sobą kontakt (niekoniecznie bezpośredni, może to być również kontakt zapośredniczony przez kanał komunikacyjny jak np. telefon czy Internet) i działają we wspólnym kontekście, czyli mają zbliżoną wiedzę na temat wycinka rzeczywistości, którego ten komunikat dotyczy. Do tradycyjnego schematu aktu komunikacji językowej Jakobsona nawiązuje układ glottodydaktyczny Franciszka Gruczy ukazujący ten proces właśnie z perspektywy glottodydaktycznej w niezwykle prosty sposób. Z jednej strony jest nauczyciel (N), z drugiej uczeń (U), a między nimi widnieje kanał informacyjny (K). Jak podkreśla autor tej koncepcji jest to w zasadzie typowy schemat komunikacyjny, w którym transferowany jest język obcy, stopniowo nabierając charakteru środka przekazu informacji znaczeniowej (Kaliska, 2018: 20). Nieco bardziej rozbudowany model opisuje Mauro Pichiassi, badacz z Uniwersytetu w Perugii, który twierdzi, że w procesie glottodydaktycznym można wyróżnić podmiot, obiekt, sytuację oraz środki: uczeń, a czasem również nauczyciel, są podmiotami tego procesu, język jest przedmiotem, sytuacją jest kontekst społeczno-kulturowy, w którym działają uczestnicy, a metoda i strategie użyte przez nauczyciela i przez ucznia, w celu przyswojenia języka to właśnie środki (Pichiassi, 1999: 17). Przez lata schemat ten był rozbudowywany o nowe elementy przez różnych badaczy, uznających chociażby stosowane metody czy materiały dydaktyczne za rodzaj przekątnika, czyli kanału informacyjnego.

Głównie ze względu na swoją prostotę schemat glottodydaktyczny może być uznawany za uniwersalny, co pozwala dopasować go również do współczesnych realiów. Obecnie mnogość możliwości związanych z nowoczesnymi technologiami zaowocowała swoistą liberalizacją w tym zakresie. Jak słusznie za Komorowską podaje Kaliska, nauczyciel w układzie glottodydaktycznym może odnosić się nie tylko do osoby uczącego, ale również do stymulowanych procesów akwizycji języka w warunkach niezinstytucjonalizowanych i nieustrukturyzowanych, gdzie w zasadzie nie występuje fizyczna jego postać (Kaliska, 2018: 19). Jest to szczególnie ważne obecnie, gdy technologia zdominowała wiele obszarów, w tym również, po części, nauczanie. Nasuwają się zatem pytania, czy N oznacza zawsze nauczyciela, U – ucznia i czym dokładnie jest kanał w perspektywie nauczania i uczenia się z wykorzystaniem

nowoczesnych technologii. Analogicznie również rola mediatora, którego zadaniem jest ułatwienie aktu komunikacji, nie musi być przypisywana jedynie człowiekowi. Zarówno funkcję nauczyciela, jak i mediatora może pełnić program komputerowy, aplikacja internetowa, kurs e-learningowy, czy jak pokazały doświadczenia pandemiczne, najróżniejsze formy wirtualne, opierające się chociażby na rozszerzonej rzeczywistości. Dzięki nowoczesnym technologiom możliwości w tym zakresie są niemal nieograniczone.

Samo znaczenie terminu technologia jest bardzo szerokie. Jak podaje *Wielki słownik języka polskiego* jest to wiedza o metodach produkowania, przetwarzania lub przesyłania czegoś¹. Słowo to pochodzi od greckiego *téchnē*, co znaczy „sztuka”, „rzemiosło” oraz *lógos*, czyli „słowo”, „nauka”, nawiązując tym samym do wielu dziedzin: od malarstwa po nauki ścisłe. Obok znaczenia głównego, odnoszącego się do dziedziny techniki, w obszarze glottodydaktyki pojawia się także odniesienie do technologii dydaktycznej, zwanej też technologią kształcenia. Jest to dział dydaktyki zajmujący się organizacją procesu nauczania poprzez optymalizację czynności nauczycieli i uczniów oraz wykorzystanie wszelkich dostępnych środków dydaktycznych. Taka perspektywa wydaje się niezwykle trafna, zwłaszcza w kontekście mediacji, która również ma w swoich założeniach usprawnianie procesów (Kostecka-Szewc, 2019: 707).

Mimo, iż wiele technologii ma już swoje zastosowanie w nauczaniu, ich pozytywny wpływ na skuteczność przyswajania wiedzy nie jest potwierdzony. Efekty zdalnego nauczania prowadzonego podczas pandemii Covid-19 w wielu obszarach nie były satysfakcjonujące², sceptycyzm towarzyszący wdrażaniu technologii w dydaktyce może być zatem uzasadniony. Biorąc pod uwagę fakt, iż działania mediacyjne charakteryzują się skupieniem na osobie, która jest odbiorcą komunikatu, gdyż to, co w ramach mediacji powstaje ma być dla niej zrozumiałe, również i w tym obszarze wykorzystanie narzędzi technologicznych może budzić kontrowersje. Jest oczywiste, że, szczególnie w przypadku mediacji, fundament czysto ludzki jest nieoceniony, a często wrażliwość, uważność na potrzeby i zrozumienie drugiej osoby są ważniejsze niż sam przekaz. Nie ma też wątpliwości, że na tej płaszczyźnie żadne narzędzie technologiczne nie jest jeszcze w stanie zastąpić drugiego człowieka. Niemniej technologia jest wszechobecna i jak słusznie podkreślają Janowska i Plak (2021: 34):

w obliczu niezwykle szybkiego postępu technologicznego i powszechności przekazu multimedialnego model kształcenia językowego zaproponowany

¹ <<https://wsjp.pl/haslo/podglad/45190/technologia>> [DW 31.11.2025].

² Szerzej nauczanie i uczenie się w czasach pandemii Covid-19 opisują raporty „Edukacja zdalna w czasie pandemii” sporządzone w 2020 roku w ramach projektu SpołEd przez Centrum Cyfrowe: <<https://centrumcyfrowe.pl/edukacja-zdalna/>> [DW 12.11.2025].

przez ESOKJ otwiera się na konieczność rozwijania u osób uczących się języka obcego umiejętności wielokanałowego odbioru bodźców i przetwarzania danych zapośredniczonych przez urządzenia elektroniczne.

Przy zachowaniu odpowiednich standardów, korzystanie z nowoczesnych rozwiązań technologicznych może zoptymalizować proces glottodydaktyczny, odpowiadając tym samym na potrzeby zmieniającego się świata.

3. Technologia w działaniach mediacyjnych

Już sama świadomość tego, że mediacja jest niezbędnym elementem umożliwiającym efektywną komunikację, pozwala zauważyć jej potencjał, także glottodydaktyczny. Wiemy, że działania mediacyjne są codziennością, ale warto zastanowić się, które z nich najszybciej podejmie młody człowiek mierzący się z konkretną sytuacją wymagającą mediacji. Zapewne spróbuje się jakoś porozumieć: powiedzieć coś innymi słowami, użyć synonimu, opisać. Czasem z pomocą przychodzi mimika, gesty, pokazanie palcem czy narysowanie. Może też odnieść się do źródeł: samodzielnie poszukać w słowniku, podręczniku³. Zwykle ma też możliwość zapytania kogoś z otoczenia i wcale nie musi być to ekspert z dziedziny, czasem wystarczy po prostu drugi człowiek. Jednak w cyfrowym społeczeństwie nie jest to takie oczywiste. Obecnie z łatwością można zaobserwować, że do wyszukiwania czy weryfikacji informacji w pierwszej kolejności wykorzystywany jest smartfon. Dla wielu osób, nie tylko reprezentantów młodego pokolenia, zapytanie skierowane do drugiego człowieka nie jest już postępowaniem pierwszego wyboru. W Internecie znaleźć można informacje na każdy temat, a chatboty odpowiedzą niemal na wszystkie pytania. Często mówią nawet to, co użytkownik chce usłyszeć, gdyż analizują wyszukiwania, odpowiednio dobierając odpowiedzi, co sprawia, że odbiorca może być z nich bardziej zadowolony niż z konwersacji z drugim człowiekiem. Jest szybciej, łatwiej i anonimowo. Należy jednak zaznaczyć, że jakość tych komunikatów nie zawsze jest adekwatna i nie zawsze to, co użytkownik chce usłyszeć jest prawdziwe. Umiejętność krytycznego myślenia, uznawana za jedną z kluczowych kompetencji przyszłości, jest niezbędna by móc korzystać z cyfrowych treści.

Technologia stała się elementem codzienności, który bez wątpienia ma wpływ na funkcjonowanie człowieka, co potwierdzają liczne badania i raporty (zob. Krzywosz-Rynkiewicz, 2025; Bigaj i in., 2026). Z kolei nawyki związane z jej niekontrolowanym wykorzystywaniem mogą prowadzić do

³ Niestety, praktyka dydaktyczna dowodzi, że nie jest to najczęściej wybierane rozwiązanie.

zaburzeń, szczególnie wśród młodych użytkowników. Postępu jednak nie da się zatrzymać, niesłuszne byłoby więc rozpatrywanie technologii jedynie przez pryzmat jej negatywnych oddziaływań. Trzeba skupić się na higienie cyfrowej, która pozwala nie tylko zrozumieć mechanizmy, ale także wdrożyć praktyczne rozwiązania⁴. Świadomość, że są to umiejętności, których trzeba się nauczyć i nauczać innych jest zatem niezmiernie ważna. Wyważone i zdroworozsądkowe podejście do wykorzystywania zdobyczy technologicznych w codziennym życiu wydaje się optymalnym rozwiązaniem i pozwala czerpać z dobrodziejstw postępu (Pyżalski, Łuczyńska, 2024; Jachymek, 2024). Umiejętne korzystanie dotyczy nie tylko obsługi urządzeń czy aplikacji, ale odpowiedniego ich doboru oraz krytycznego podejścia względem cyfrowych wytworów. Adekwatnie wdrażana technologia może i tu stanowić wsparcie dla działań mediacyjnych, tak jak i dla wielu innych obszarów codziennego funkcjonowania człowieka.

Jak już wspomniano, celem nadrzędnym mediacji w glottodydaktyce jest przekazanie informacji w języku obcym, czyli tzw. konsensus komunikacyjny, osiągnięty za pomocą różnego rodzaju środków: językowych, parajęzykowych, pozajęzykowych (Kucharczyk, 2020: 6). W osiągnięciu tego celu można sobie poradzić na różne sposoby, czyli stosując różne działania mediacyjne (zarówno pisemne jak i ustne, receptywne, jak i produktywne czy interakcyjne). Umożliwiają one komunikację pomiędzy osobami, które zgodnie z definicją mediacji, z różnych przyczyn nie mogą się ze sobą porozumieć. Działania te mają umożliwić, ułatwić komunikację, tak samo jak technologia ma za zadanie ułatwiać codzienne funkcjonowanie. Można zatem stwierdzić, że różnego rodzaju rozwiązania technologiczne mogą wspomagać działania mediacyjne, służąc właśnie efektywnej komunikacji. Janowska (2017: 80) zaznacza, że

proces mediacji pozwala wyjść z impasu komunikacyjnego i ma na celu powstanie nowej sytuacji. Jednak nie oznacza on wyłącznie porozumienia osiągniętego przy pomocy środków językowych i interakcji. Jest to proces o wiele bardziej skomplikowany, implikujący także potencjał społeczny, kulturowy i kognitywny użytkowników języka.

W społecznym ujęciu mediacji tym potencjałem bez wątpienia jest człowiek, nadawca i odbiorca komunikatu, który powinien zadbać o to, by dla obu stron przekaz był zrozumiały. Technologia bierze ten aspekt pod uwagę dopiero po adekwatnym doborze narzędzi, zastosowaniu odpowiednich

⁴ Szerzej o tym zagadnieniu mówi Magdalena Bigaj, prezeska Instytutu Cyfrowego Obywatelstwa, tworząca podcasty i scenariusze lekcji z zakresu higieny cyfrowej <<https://cyfroweobywatelstwo.pl/>> [DW 12.11.2025].

ustawień i krytycznej analizie wytworów, którymi wciąż musi zarządzać istota ludzka.

Obowiązujące obecnie dokumenty opisujące mediację nie podają jednak konkretnych wskazówek jak wdrażanie technologii w tym zakresie powinno prawidłowo przebiegać. Pierwsza wersja *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego* z 2003 roku przedstawiała mediację głównie jako przetwarzanie istniejących tekstów, tj. tłumaczenie, streszczenie, parafrazę. Autorzy dokumentu podkreślali co prawda fakt, iż mediacyjne działania językowe odgrywają ważną rolę w codziennym życiu językowym naszych społeczności (Rada Europy, 2003: 24), ale dopiero w nowej wersji *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume* (dalej CEFR CV) z 2020 roku (Council of Europe, 2020) zostały wyszczególnione deskryptory, określające zakres działań mediacyjnych na różnych poziomach biegłości językowej, odwołujące się do obszarów determinujących proces uczenia się i nauczania języków obcych.

Deskryptory zaproponowane przez CEFR CV obejmują trzy kategorie działań mediacyjnych:

- mediacja tekstu,
- mediacja pojęć,
- mediacja komunikacji.

Jak podają Janowska i Plak (2018) mediacja tekstu jest najbardziej powszechna w kształceniu językowym i może dotyczyć m.in. przekazywania konkretnych informacji, objaśniania danych, przetwarzania tekstu, tłumaczenia tekstu pisanego/mówionego, notowania, wyrażania osobistej reakcji na teksty kreatywne (w tym również na teksty literackie), analizy i krytyki tekstów kreatywnych (w tym również tekstów literackich). Głównym jej celem jest zatem umożliwianie korzystania z tekstów i wypowiedzi źródłowych osobom, które nie mają do nich bezpośredniego dostępu.

Z kolei mediacja pojęć nie koncentruje się już na samym tekście, ale na umożliwianiu dostępu do wiedzy i pojęć za pomocą języka przy współpracy osób w mediację zaangażowanych. Może zatem obejmować: ułatwianie współpracy i interakcji w grupie, współdziałanie w celu tworzenia znaczenia, zarządzanie interakcją oraz zachęcanie do rozmowy koncepcyjnej (Janowska, Plak, 2021: 110–111).

Ostatnia kategoria działań mediacyjnych wyodrębnionych w CEFR CV dotyczy natomiast komunikacji rozumianej jako płaszczyzna porozumienia oparta na świadomości istnienia perspektywy własnej, która może być odrębna, od tej przyjmowanej przez innych. Postawa otwartości i szacunku wobec pozostałych uczestników procesu komunikacyjnego pozwala dostrzec konieczność skorzystania z funkcji mediatora lub ze strategii mediacyjnych.

Działania, które mogą zostać wówczas wdrożone, to przede wszystkim tworzenie przestrzeni różnokulturowej, działanie w roli pośrednika w sytuacjach nieformalnych, czy też ułatwianie komunikacji w sytuacjach delikatnych i w przypadku nieporozumień (Janowska, Plak, 2021: 120).

W każdym z tych obszarów można wykorzystać narzędzia technologiczne, jednak CEFR CV nie podaje w tym zakresie żadnych szczegółowych wytycznych. W kontekście mediacji technologia pojawia się w zasadzie głównie jako źródło materiału, który może podlegać mediacji, np. w kategorii przekazywanie konkretnych informacji pojawiają się e-maile oraz strony internetowe. Z kolei skale dotyczące sporządzania notatek przewidują wykorzystanie podcastów, wywiadów oraz nagranych wiadomości telefonicznych. Technologia pojawia się również jako narzędzie wspomagające proces mediacji, np. narzędzia tłumaczeniowe online.

Najobszerniejszy fragment odnoszący się do wykorzystania technologii w kontekście działań komunikacyjnych stanowi ten dotyczący interakcji online. Choć mediacja i interakcja online to osobne kategorie, w CEFR CV przenikają się wzajemnie. Nowe skale dotyczące interakcji online (np. współpraca online nakierowana na cel; zob. CEFR CV str. 86–87) wymagają umiejętności mediacyjnych, takich jak rozwiązywanie nieporozumień kulturowych czy wyjaśnianie skomplikowanych szczegółów za pomocą mediów wizualnych i graficznych.

Jak podają North i Piccardo (2016), komunikacja online zawsze odbywa się za pośrednictwem urządzenia, co oznacza, że prawdopodobnie nigdy nie będzie ona dokładnie taka sama jak interakcja w obecności drugiej osoby. Autorzy słusznie zauważają, że komunikacja twarzą w twarz umożliwia uchwycenie i bieżące monitorowanie wielu aspektów, które może być trudne podczas komunikacji online. Spośród czynników niezbędnych do skutecznej komunikacji wymieniają m.in.:

- potrzebę większej redundancji w wiadomościach,
- potrzebę sprawdzenia, czy wiadomość została prawidłowo zrozumiana,
- umiejętność przeformułowania wypowiedzi w celu ułatwienia zrozumienia, radzenia sobie z nieporozumieniami,
- umiejętność radzenia sobie z reakcjami emocjonalnymi (North, Piccardo, 2016: 29).

Skale przytoczone w zakresie interakcji online, nawet jeśli nie są mediacją samą w sobie, to są z nią bezpośrednio związane. Dotyczą one głównie sposobów prowadzenia rozmów i dyskusji online, kładąc nacisk na sposób, w jaki rozmówcy radzą sobie zarówno z poważnymi kwestiami, jak i z otwartością w relacjach społecznych oraz na to, jak odnoszą się do współpracy online zorientowanej na konkretny cel (North, Piccardo, 2016: 29).

W kontekście powszechnego dostępu i różnorodnych zastosowań technologii wyżej wymienione przykłady jej wykorzystania w dydaktyce językowej stanowią jedynie niewielką część odnoszącą do tego zjawiska. Problem stanowi nie tylko brak jasnych wytycznych w tym zakresie, ale również częste przekonanie, że komunikacja za pośrednictwem technologii odbywa się według takich samych zasad jak ta tradycyjna. Jak wynika z obserwacji własnych, doświadczenia pandemiczne wyraźnie pokazały, że 45 minutowa lekcja prowadzona w klasie i online to dwie zupełnie różne przestrzenie czasowe. Zasadne zatem wydawać by się mogło stworzenie odrębnych wytycznych obejmujących wykorzystanie narzędzi technologicznych w glottodydaktyce. Póki to jednak nie nastąpi warto szukać analogii między już istniejącymi wskazówkami a potrzebami, które kreuje postęp.

W kolejnej części artykułu przedstawione zostaną propozycje konkretnych narzędzi technologicznych, które mogą odpowiadać poszczególnym kategoriom mediacji, a ich wykorzystanie wspiera realne działania mediacyjne.

4. Narzędzia technologiczne dla mediacji

Przeanalizowany na potrzeby niniejszego artykułu zbiór to narzędzia z zakresu nowoczesnych technologii, które mogą stanowić wsparcie podczas lekcji języków obcych. Zostały one zebrane przy współpracy z osobami studiującymi z różnych grup uczęszczających na kurs *Nowoczesne technologie w nauczaniu i uczeniu się języków obcych* na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu SWPS w Warszawie w latach 2024–2026. Zajęcia miały charakter warsztatowy, a w ramach jednej z metod weryfikacji efektów uczenia się uczestniczki i uczestnicy mieli za zadanie przedstawić wybrane narzędzie technologiczne pod kątem jego ewentualnego zastosowania w edukacji. Spośród nich, na potrzeby niniejszego opracowania, zostały wybrane te, które mają potencjał wspierania działań mediacyjnych i odpowiadają konkretnym deskryptorom znajdującym się w CEFR CV.

W przeprowadzonym badaniu zastosowano metodę analizy jakościowej o charakterze aplikacyjnym, opartą na obserwacji uczestniczącej oraz na analizie dokumentacji powstałej w trakcie kursu. Procedura badawcza składała się z trzech etapów. W pierwszym kroku, podczas zajęć warsztatowych, studenci prezentowali wybrane narzędzia technologiczne, oceniając ich przydatność w szeroko pojętej edukacji językowej. W drugim etapie dokonano selekcji narzędzi do niniejszego opracowania, stosując klucz doboru oparty na trzech kryteriach: funkcjonalności (zgodność z deskryptorami mediacji tekstu, pojęć lub komunikacji), intuicyjności obsługi oraz dostępności (darmowe lub dostępne w podstawowej wersji po zalogowaniu). Ostatni

etap obejmował weryfikację wybranych narzędzi pod kątem ich potencjału w ułatwianiu procesów poznawczych i komunikacyjnych, przy uwzględnieniu opinii osób uczestniczących w kursie. Takie podejście pozwoliło na konfrontację założeń teoretycznych CEFR CV z realnymi możliwościami cyfrowych narzędzi w praktyce glottodydaktycznej. Efektem końcowym było zebranie ich w aplikacji Padlet, która umożliwia wizualną współpracę. Mogą więc z niej korzystać i dalej ją współtworzyć, rozwijać wszystkie osoby uczestniczące w kursie.

Celem analizy było stwierdzenie, czy i w jakim zakresie przedstawione w CEFR CV deskryptory działań mediacyjnych mogą uwzględniać wykorzystanie nowoczesnych technologii jako narzędzi mediacji. Przedstawione w dalszej części przykładowe propozycje programów i aplikacji zostały pogrupowane w oparciu o rodzaje mediacji, którym mogłyby odpowiadać.

4.1. Propozycje narzędzi możliwych do wykorzystania przy mediacji tekstu

W zakresie mediacji tekstu niemal wszystkie działania mogą z powodzeniem być wykonane za pomocą nowoczesnych narzędzi technologicznych. Jakość stworzonych treści jest coraz lepsza, do tego stopnia, że czasem trudno się zorientować, czy to wytwór ludzki, czy sztucznej inteligencji. Tłumaczenia (zarówno pisemne jak i ustne) oraz streszczenia stosunkowo dobrze wykonują modele językowe, czy tłumacze typu DeepL. Zważywszy na fakt, że mediacja nie jest tożsama z tłumaczeniem, warto zaznaczyć, że narzędzia te są o wiele bardziej zaawansowane niż słowniki elektroniczne. W przeciwieństwie do tradycyjnych modeli (jak starsze wersje Google Translate), DeepL wykorzystuje autorskie modyfikacje spłotowych sieci neuronowych, które bardzo dobrze radzą sobie z wyodrębnianiem istotnych cech tekstu, co przekłada się na bardziej naturalne brzmienie jego wersji w języku docelowym. Narzędzie to nie tłumaczy słowo po słowie, lecz w oparciu o wbudowany algorytm analizuje całe zdania i fragmenty tekstu, dzięki czemu lepiej dostosowuje tłumaczenie do wersji oryginalnej. Najnowsze wersje DeepL korzystają także z zaawansowanych modeli językowych (LLM), które w tłumaczeniach stają się coraz skuteczniejsze. W kontekście mediacji warto zwrócić uwagę na jeszcze jedną funkcję tego narzędzia. Wersja tekstu po analizie tłumaczeniowej jest interaktywna. To znaczy, że użytkownik po wskazaniu kursorem danego słowa może zobaczyć alternatywne propozycje tłumaczeń i dowolnie je zmodyfikować. Możliwości DeepL nie ograniczają się tylko do modyfikacji poszczególnych słów. Dostosowuje on dalszą część tekstu, również pod kątem gramatycznym, do konkretnych wyborów użytkownika. Takie możliwości zdecydowanie sprzyjają rozwijaniu umiejętności rekonstrukcji znaczeń, nie

tylko w odniesieniu do pojedynczych słów, ale także w obrębie całego fragmentu tekstu.

Ciekawym narzędziem analizy tekstu, które może być wykorzystane w działaniach mediacyjnych jest Jasnopis – aplikacja mierząca poziom trudności tekstu pod kątem jego zrozumienia przez potencjalnego odbiorcę w języku polskim i upraszczająca go, tak, aby stał się bardziej przystępny. Jest to szczególnie ważne w przypadku tekstów takich jak umowy, instrukcje, czy też regulaminy. Ich rozumienie może stanowić problem na przykład dla osób starszych, niezwiązanych z daną dyscypliną, choć ich często zawiła forma bywa również wyzwaniem dla specjalistów z dziedziny. Jasnopis upraszcza tekst, sprawiając, że staje się on bardziej zrozumiały nie tylko pod względem językowym, ale także poznawczym.

Kolejnym narzędziem, które również może być niezwykle pomocne w kontekście wdrażania mediacji jest Notebook LM. Jest to inteligentny notatnik stworzony przez firmę Google. Mimo, iż bazuje na sztucznej inteligencji, jest bardzo rzetelny, jeśli chodzi o wytwory, gdyż opiera je tylko na materiałach, które dostarczył mu użytkownik, stając się poniekąd jego wirtualnym asystentem. Narzędzie potrafi szybko znaleźć konkretne informacje w dokumentach, stworzyć na ich podstawie podsumowania, mapy myśli, a nawet podcasty. Dzięki temu może stanowić doskonałe rozwiązanie ułatwiające szukanie zależności między tekstami źródłowymi, umożliwiające łatwe przeformułowywanie tekstów, czy ich modyfikację.

4.2. Propozycje narzędzi możliwych do wykorzystania przy mediacji pojęć

W zakresie mediacji pojęć dobrze sprawdzają się dokumenty współdzielone (np. Google Workspace). Jest to doskonały sposób na ułatwianie współpracy i interakcji w grupie podczas pracy zdalnej. Wspólne tworzenie treści w czasie rzeczywistym, dostęp do zawartości bez konieczności przesyłania dokumentów, czy możliwość weryfikacji przez autora wprowadzonych zmian to tylko niektóre z zalet, które z powodzeniem można wykorzystać na lekcji języka obcego. Szczególnie istotny w kontekście mediacji pojęć jest fakt, iż te narzędzia umożliwiają także interakcję poza salą lekcyjną. Pliki można uzupełniać w dowolnym czasie, a nauczyciel może sprawdzać czy i kiedy dana osoba pracowała w dokumencie.

Przykładem zadania z zakresu mediacji pojęć może być także wspólne opracowywanie glosariusza z definicjami nowo poznanych słów, w którym każdy opracowuje swoje słowo, ale może także zmodyfikować to, dodane przez kogoś innego. Takie wspólne tworzenie bazy znaczeniowej jest istotne nie tylko z punktu widzenia językowego, ale także relacyjnego.

Do narzędzi ułatwiających pracę i interakcję w grupie zaliczyć można również platformy takie jak Google Classroom, Kahoot, Magic School itp., w których można również zamieszczać materiały i tworzyć interaktywne ćwiczenia, dbając jednocześnie o podtrzymywanie zaangażowania uczniów. Aplikacja Classdojo natomiast skutecznie wspomaga zarządzanie klasą.

Czaty klasowe oraz grupy zakładane na mediach społecznościowych, mimo wielu wyzwań i problemów, które generują, jeśli są mądrze wykorzystywane, mogą okazać się sprzymierzeńcami w zakresie mediacji pojęć, z jednej strony ułatwiając organizację pracy w grupie, z drugiej – dając możliwość ciągłego kontaktu z językiem obcym i innymi osobami uczącymi się. Aktywności takie jak wysyłanie słówka dnia, czy konieczność odpowiedzi na krótkie pytanie w języku obcym, to tylko propozycje zadań, które mogą stanowić świetną okazję do interakcji językowej.

4.3. Propozycje narzędzi możliwych do wykorzystania przy mediacji komunikacji

W odniesieniu do mediacji komunikacji warto podkreślić, że technologia bez wątpienia znacząco ułatwia komunikację w sytuacji, gdy nie jest ona możliwa w realnych warunkach, czego można było doświadczyć podczas pandemii. W zasadzie od tamtej pory lekcje online stały się o wiele bardziej popularne i obecnie często są wykorzystywane jako alternatywa dla tradycyjnych. Można polemizować odnośnie do ich jakości i efektywności, ale fakt, że możliwe jest łączenie się z osobami na drugim końcu świata jest nie do przecenienia (również, jeśli chodzi o aspekt finansowy). Niemniej jednak to w przypadku mediacji komunikacji analiza narzędzi technologicznych okazała się najtrudniejsza. O ile w kwestii pracy z tekstem narzędzia technologiczne sprawdzają się stosunkowo dobrze, to w przypadku kontaktów międzyludzkich budzą wiele wątpliwości, zwłaszcza natury etycznej. Rozmowy z chatbotem nie da się porównać do rozmowy z drugim człowiekiem. Przy zachowaniu zdrowego umiaru, zważywszy na fakt, iż młodzi ludzie i tak wiele czasu spędzają na korzystaniu z zasobów Internetu, można jednak spróbować wykorzystać potencjał technologiczny również w tym typie mediacji.

Narzędzia oparte na technologii odgrywają istotną rolę w zakresie tworzenia przestrzeni różnokulturowej. Za pomocą różnorodnych komunikatorów można prowadzić rozmowy online z osobami z całego świata, a w przypadku problemów ze zrozumieniem języka można skorzystać z funkcji umożliwiających bezpośrednie tłumaczenie w czasie rzeczywistym. W ten sposób

działają i komunikują się ze sobą międzynarodowe korporacje, jest to również alternatywa dla tradycyjnej nauki języka obcego.

W przypadku dwóch pozostałych obszarów mediacji komunikacji, czyli działania w roli pośrednika w sytuacjach nieformalnych oraz ułatwiania komunikacji w sytuacjach delikatnych i w przypadku nieporozumień, korzystanie z narzędzi technologicznych musi cechować duża ostrożność. Powstała co prawda AI emocjonalna, a nawet najpowszechniejszy Chat GPT coraz lepiej rozpoznaje emocje i nastawienie swojego rozmówcy (podając na przykład więcej rozwiązań, jeśli zostanie miło potraktowany), ale rozmowa z nimi zdecydowanie nie jest odpowiednikiem realnej konwersacji z drugim człowiekiem. Za pozytywny uznać jednak trzeba aspekt umożliwiający wysoki stopień anonimowości oraz indywidualizacji pracy, które może zapewniać wykorzystanie narzędzi technologicznych w działaniach mediacyjnych. Ich użycie może okazać się doskonałym rozwiązaniem na przykład dla osób nieśmiałych, dla których konwersacje w grupie są ogromnym wyzwaniem i które wolą sprawdzić odpowiedź w Internecie niż spytać kolegów z klasy lub nauczyciela. Wykorzystanie m.in. sztucznej inteligencji (np. za pomocą aplikacji takich jak Sylvi, czy Small talk to me) w sytuacjach trudnych, w których ważną rolę odgrywają czynniki osobowościowe oraz różne stany emocjonalne osób uczących się, wydaje się ciekawą alternatywą. Jest to również nieoceniona możliwość dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami, neuroróżnorodnych, z deficytami edukacyjnymi i potrzebą dostosowań. Technologie oferują szeroki wachlarz możliwości indywidualizacji nie tylko zadań, ale całego kontekstu dydaktycznego, umożliwiając włączanie w standardowy proces edukacyjny.

5. Podsumowanie

Narzędzi technologicznych, które mogą wspierać edukację jest wiele. Warto jednak zaznaczyć, że w świecie technologii wszystko bardzo szybko się zmienia. Różne funkcjonalności pojawiają się i znikają, co wymaga częstej aktualizacji nie tylko w zakresie oprogramowania, ale również wiedzy i kompetencji. Nie sposób korzystać ze wszystkich dostępnych programów i aplikacji, ponieważ ich liczba stale rośnie. Optymalnym rozwiązaniem wydaje się wybranie kilku różnych, adekwatnie do potrzeb i wdrażanie ich do codziennej praktyki edukacyjnej. Z pewnością sztuczna inteligencja i narzędzia na niej oparte mogą stanowić alternatywę dla wielu aktywności i procesów niezbędnych w nauczaniu i uczeniu się, w tym również dla mediacji. Z drugiej strony należy zdawać sobie sprawę, że stanowi ona również duże zagrożenie dla samodzielności osób uczących się i efektywności całego procesu. Narzędzia

te są już tak zaawansowane, że w wielu przypadkach niezwykle trudno jest odróżnić treści wygenerowane przez AI od tych stworzonych przez człowieka. Odpowiednio napisane prompty pozwalają otrzymać wytwór odpowiadający oczekiwaniom nie tylko pod względem merytorycznym, ale także w odpowiednim stylu naśladującym potencjalnego autora. Warto również podkreślać, że wszystko to, co zostanie zlecone do wygenerowania przez narzędzia technologiczne, a co za tym idzie nie będzie wykonane samodzielnie, pozbawia twórcę możliwości zmierzenia się z danym zadaniem, co z kolei z perspektywy uczenia się jest zupełnie nieefektywne.

Wdrażanie rozwiązań technologicznych do edukacji nie jest również tożsame z wypełnianiem nimi czasu lekcyjnego po brzegi, w nadziei na wygranie w ten sposób walki o uwagę osób uczących się. Powyższa analiza narzędzi możliwych do wykorzystania w zakresie mediacji językowej jest jedynie propozycją, którą można wziąć pod rozagę pod kątem urozmaicenia zajęć i umożliwienia efektywnej realizacji działań mediacyjnych. Nie stanowi jednak odpowiednika rzeczywistej komunikacji. Jak słusznie podkreśla Pyżalski, aby technologia przyniosła korzyść w edukacji to ci, którzy ją stosują, muszą więcej wiedzieć o edukacji niż o tej technologii (Pyżalski, 2025: 13). Nowoczesne narzędzia edukacyjne to tylko etykieta i punkt wyjścia do zmian w tym obszarze. Tak naprawdę liczy się ich potencjał edukacyjny, czyli umiejętność ich odpowiedniego wykorzystania, również w działaniach mediacyjnych.

Bibliografia

- Bigaj M., Ciesiołkiewicz K., Hofmokl J., Mikulski K., Miotk A., Przewłocka J., Rosa M., Załęska A. (2026), *Internet dzieci 2026. Raport z monitoringu obecności dzieci w internecie*. Fundacja „Instytut Cyfrowego Obywatelstwa” oraz Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15.
- Council of Europe (2020), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Strasbourg: Council of Europe.
- Dendrinós B. (2006), *Mediation in communication, language teaching and testing*. „Journal of Applied Linguistics”, nr 22, s. 9–35.
- Janowska I., Plak M. (2021), *Działania mediacyjne w uczeniu się i nauczaniu języków obcych. Od teorii do praktyki*. Kraków: Księgarnia Akademicka.
- Janowska I. (2017), *Mediacja i działania mediacyjne w dydaktyce języków obcych*. „Języki Obce w Szkole”, nr 3/2017, s. 80–86.
- Jachymek K. (2024), *Z nosem w smartfonie. Co nasze dzieci robią w Internecie i czy na pewno trzeba się tym martwić?* Warszawa: Wydawnictwo Agora.

- Kaliska M. (2018), *Model uczenia języków obcych w szkole wyższej na przykładzie języka włoskiego. Założenia teoretyczne, metodologia nauczania i zintegrowany rozwój kompetencji*, (w:) Grucza, S. (red.), „Studia Naukowe” 42. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Instytutu Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej. Uniwersytet Warszawski.
- Kucharczyk R. (2020), *Językowe działania mediacyjne na lekcjach języka obcego. Od teorii do praktyki dydaktycznej*. „Języki Obce w Szkole”, nr 2/2020, s. 5–14.
- Kostecka-Szewc A. (2019), *L'uso delle tecnologie in diversi approcci e metodi didattici*. Una rassegna diacronica. „Kwartalnik Neofilologiczny”, nr 4/2019, s. 703–711.
- Krzywosz-Rynkiewicz B. (2025), *Młodzi w świecie technologii cyfrowych. Diagnoza zagrożeń i przewodnik po dobrych praktykach dla nauczycieli i wychowawców dzieci i młodszych nastolatków*. Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy.
- North B., Piccardo E. (2016), *Developing illustrative descriptors of aspects of mediation for the CEFR*. Strasbourg: Education Policy Division, Council of Europe.
- Pichiassi M. (1999), *Fondamenti di Glottodidattica. Temi e problemi della didattica linguistica*. Perugia: Guerra Edizioni.
- Pyżalski J., Łuczyńska A. (red.) (2024), *Sztuczna inteligencja. Prawdziwe zmiany w edukacji?* Warszawa: Fundacja Szkoła z Klasą.
- Pyżalski J. (red.) (2025), *Generatywna Sztuczna Inteligencja w szkole – przecieranie szlaków. Badanie ilościowe i jakościowe nauczycieli i nauczycielek klas 4–8 szkół podstawowych*. NASK – Państwowy Instytut Badawczy. Online: <https://www.nask.pl/magazyn/generatywna-sztuczna-inteligencja-w-polskiej-szkole-przecieranie-szlakow> [DW 12.08.2026].
- Rada Europy (2003), *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa: Wydawnictwa CODN.

Received: 30.03.2026

Revised: 21.07.2026

Accepted: 01.08.2026